

A-kassernes medlemstal faldt med 10.000 i 2010

Efter en mindre stigning i kriseåret 2009 ligger det samlede antal dagpengeforsikrede pr. 1.januar 2011 under det hidtidige lavpunkt 1. januar 2009 – Det er stadig LO-forbundenes a-kasser, der taber terræn, mens de ideologisk alternative fortsætter væksten, men dog i aftagende tempo

ANALYSE

Jørgen Steen Madsen, Jesper Due og Christian Lyhne Ibsen

28. februar 2011

Trods et fortsat relativt højt arbejdsløshedsniveau og fortsatte krisetendenser har de danske a-kasser tabt medlemmer i løbet af 2010. Pr. 1. januar 2011 er der således i alt 2.052.753 medlemmer. Det er en nedgang på næsten 10.000 medlemmer siden 1. januar 2010, og dermed er det samlede medlemstal kommet ned under det hidtidige lavpunkt 1. januar 2009, hvor der var 2.058.623 medlemmer. Da arbejdsstyrken i samme periode er faldet en smule, er a-kassernes organisationsgrad, dvs. andelen af arbejdsstyrken, der er forsikret mod ledighed – jf. faktaboks 1 – dog steget svagt fra godt 70 til godt 71 pct. siden 1. januar 2009.

Selv om a-kassesystemet på den måde kan siges at have holdt skansen, forekommer det alligevel overraskende, at krisen ikke i højere grad har øget tilbøjeligheden til at forsikre sig mod ledighed. Det øger sandsynligheden for, at den langsigtede nedadgående tendens siden midten af 1990'erne vil fortsætte, når den økonomiske krise først er overstået, og konjunkturerne igen peger opad.

Bag den generelle udvikling gemmer sig en langsigtet tendens til et kontinuerligt fald i LO-forbundenes a-kasser og en samtidig stærk vækst i medlemstallet i de ideologisk alternative a-kasser – jf. faktaboks 2. LO-kasserne har i 2010 tabt ca. 58.000 medlemmer, mens de ideologisk alternative er vokset med godt 9.000. Det skal dog fremhæves, at en væsentlig del af LO-kassernes nedgang er et resultat af oprettelsen af den nye *min A-kasse*, der er en sammenslutning af

den tidligere LO-kasse STA og den tidligere FTF-kasse, IT og Merkonomernes a-kasse, der i alt har ca. 40.000 medlemmer. Denne a-kasse er nu placeret under gruppen af *øvrige*, der derfor også har haft en betydelig vækst i 2010. Hvis vi fastholder de tidligere STA-medlemmer i LO-gruppen, reduceres LO-kassernes tab til ca. 28.000 medlemmer – svarende til et fald på ca. 3 pct. LO-kassernes medlemstal er nu kommet under 900.000, og deres andel af de dagpengeforsikrede er siden 1995 faldet fra næsten 60 pct. til 42 pct. Med STA-medlemmerne indregnet ville LO-gruppen udgøre ca. 44 pct.

Selv om de ideologisk alternative a-kassers medlemstal fortsat stiger – det er vokset med godt 9.000 i 2010 – er væksten dog aftagende i forhold til de forudgående år. Der er således heller ikke sket nogen stigning i de ideologisk alternative a-kassers andel af de dagpengeforsikrede. Den er stadig på 13 pct.

Fakta om analysen

FAOS har siden 2008 fulgt udviklingen i arbejdsløshedskassernes medlemstal og dækningsgrad tæt. Fremover analyserer vi tallene en gang om året – pr. 1. januar. Da det frivillige arbejdsløshedsforsikringssystem dækker både lønmodtagere og selvstændige, er begge grupper taget med, og dækningsgraden måles derfor også på hele arbejdsstyrken, dvs. både beskæftigede lønmodtagere og selvstændige samt arbejdsløse. Medlemstallene er indtil udgangen af 2010 blevet offentliggjort hver måned på Arbejdsdirektoratets hjemmeside. Fra 1. januar kan tallene – efter nedlæggelsen af Arbejdsdirektoratet – i stedet ses på Pensionsstyrelsens hjemmeside.

Siden det pr. 1. september 2002 blev muligt for alle a-kasser at blive tværfaglige, er der blevet sat fart på en proces, hvorefter flere og flere a-kasser optager både lønmodtagere og selvstændige. Det gælder således 20 ud af 27 a-kasser. Medlemstallene offentliggøres med mindre end to måneders forsinkelse, og når vi anvender de nyeste tal fra den kvartalsvise arbejdskraftundersøgelse til målingen af dækningsgraden, kan der således gives et – set i statistisk sammenhæng – meget aktuelt billede af arbejdsløshedsforsikringens udvikling.

Faktaboks 1 A-kassernes organiseringsgrad 1995-2011

	1.1.1995	1.1.2001	1.1.2005	1.1.2009	1.1.2010	1.1.2011
Beskæftigede	2.568.000	2.734.000	2.719.000	2.828.000	2.690.000	2.675.000
Arbejdsløse	214.000	120.000	148.000	104.000	196.000	214.000
Arbejdsstyrke i alt	2.782.000	2.854.000	2.867.000	2.932.000	2.886.000	2.889.000
Dagpengeforsikrede	2.213.800	2.190.188	2.145.370	2.058.623	2.062.700	2.052.723
Organisationsgrad	79,6 %	76,7 %	74,8 %	70,2 %	71,5 %	71,1 %

Kilder: AK-Samvirke, Arbejdsdirektoratet, Pensionsstyrelsen, Danmarks Statistik, Arbejdskraftundersøgelsen samt egne beregninger. Medlemstallene er pr. 1. januar de udvalgte år, mens arbejdskraft tallene er fra 4. kvartal året forud.

Faktaboks 2 Dagpengeforsikrede fordelt på organisationsområder

	1.1.1995	1.1.2001	1.1.2005	1.1.2009	1.1.2010	1.1.2011
LO	1.313.832 59 %	1.216.631 56 %	1.111.012 52 %	953.473 46 %	927.460 45 %	869.271 42 %
AC	158.029 7 %	193.044 9 %	223.984 10 %	243.127 12 %	251.981 12 %	259.415 13 %
FTF	314.421 14 %	340.800 16 %	349.280 16 %	335.096 16 %	337.225 16 %	327.362 16 %
LH	74.850 3 %	79.972 4 %	76.675 4 %	81.397 4 %	86.093 4 %	90.031 4 %
Ideologisk Alternative	143.714 7 %	161.567 7 %	192.219 9 %	247.794 12 %	262.331 13 %	271.512 13 %
Øvrige	208.954 10 %	198.174 9 %	192.200 9 %	197.736 10 %	197.610 10 %	235.132 11 %
I alt	2.213.800 100 %	2.190.188 100 %	2.145.370 100 %	2.058.623 100 %	2.062.700 100 %	2.052.723 100 %

Kilder: AK-Samvirke, Arbejdsdirektoratet, Pensionsstyrelsen og egne beregninger.

Note: I AC-organisationernes medlemstal er af sammenlignelighedsgrunde fortsat medregnet Ingeniørernes A-kasse, selv om forbundet pr. 1. januar 2009 er udmeldt af AC, og a-kassen derfor formelt skulle være henregnet under gruppen af øvrige. Det samme gælder CA a-kasse, der efter civiløkonomernes optagelse i DJØF ikke længere har en direkte tilknytning til en AC-organisation. Den optræder snarere som en direkte konkurrent, idet der under a-kassen er etableret en forsikringsordning, der giver adgang til advokatstøtte og er lanceret af a-kassen som et alternativ til fagforeningsmedlemskab. Da CA a-kasse stadig dækker det akademiske område, har vi dog bibeholdt dens placering her.

De ideologisk alternative a-kasser er tilknyttet organisationer, der er opstået og har udviklet sig i et erklæret modsætningsforhold til den etablerede fagbevægelse. Gruppen omfatter Danske Lønmodtageres a-kasse, Kristelig a-kasse samt Frie Funktionærer.

Gruppen *øvrige* består af Business Danmarks a-kasse, ASE og DANA. De to sidstnævnte a-kasser er placeret her, fordi de oprindeligt alene er for selvstændige – herunder dog også direktører og andre virksomhedsledere – og derfor kan ses som et supplement – og ikke som et alternativ – til det eksisterende forsikringssystem. Efter den nye lov om tværgående a-kasser fra 1. september 2002 har ASE og DANA åbnet op for almindelige lønmodtagere, og på det område er de således nu på samme måde som de ideologisk alternative i direkte konkurrence med de traditionelle fagforeningers a-kasser – om end den ikke formuleres i tilsvarende ideologiske termer. Frem til 2002 var godt og vel en tredjedel af medlemmerne i både ASE og DANA lønmodtagere og arbejdsløse, hvilket dækker over den gruppe af virksomhedsledere, der var tilsluttet disse a-kasser. Efter åbningen for almindelige lønmodtagere er der stadig samme andel lønmodtagere og arbejdsløse i DANA, mens den er steget til næsten halvdelen i ASE. Det svarer til en stigning på omkring 20.000 medlemmer, der godt kunne rubriceres i gruppen for ”gule” eller ideologisk alternative. Ifølge ASE er a-kassens målgruppe først og fremmest lønmodtagere, der ikke er medlemmer af en a-kasse i forvejen. Men der appelleres samtidig helt klart til folk, der er ”trætte af fagforeninger”. ASE’s fremgang kan således ses som en direkte trussel mod de traditionelle organisationer og ikke mindst det klassiske ”dobbelt-medlemskab”, hvor man vælger den samlede pakke: den sammenknyttede a-kasse og fagforening.

I gruppen *øvrige* er nu også medtaget den nye sammenslutning *min A-kasse*. Den består af den tidligere LO-kasse ”STA” og den tidligere FTF-kasse ”IT-faget og Merkonomerne” (knap tre fjerdedele af medlemmerne kommer fra ”STA” og godt en fjerdedel fra ”IT-faget og Merkonomerne”). *Min a-kasse* har i sin markedsføring lanceret sig med en tydelig afstand til den klassiske a-kasse med et moderne mere serviceorienteret forretningskoncept. Derfor har vi placeret den under gruppen af *øvrige a-kasser*. Det skal dog tilføjes, at man også kan se det som et udtryk for den generelt stigende indbyrdes konkurrence a-kasserne imellem som følge af åbningen for tværfaglighed.

Jesper Due og Jørgen Steen Madsen er professorer og Christian Lyhne Ibsen ph.d.-stipendiat ved forskningscenteret FAOS, Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

FAOS
28.02.11